

از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که در این گنبد دوار بماند

بر آستان غزل

گزیده شیواترین غزل‌ها

از هزار سال پیش تا امروز

کاری از

محمدعلی صاعد اصفهانی

سرشناسه	: صاعد اصفهانی، محمدعلی، ۱۳۰۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: بر آستان غزل: گزیده شیواترین غزل‌ها از هزار سال پیش تا امروز / کاری از محمدعلی صاعد اصفهانی.
مشخصات نشر	: اصفهان: کانون پژوهش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۶۴۳ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۵-۱۴-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: نمایه.
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	: گزیده شیواترین غزل‌ها از هزار سال پیش تا امروز.
موضوع	: غزل
موضوع	: غزل فارسی - ایران - تاریخ و نقد
موضوع	: شعر فارسی - مجموعه‌ها
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ب ۴ ص ۱۶ / PIR ۴۰۸۶
رده‌بندی دیویی	: ۸۰۹۲ / ۱۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۳۹۲۳۵

بر آستان غزل

گزیده شیواترین غزل‌ها از هزار سال پیش تا امروز

گردآوری: محمدعلی صاعد اصفهانی

ناشر: کانون پژوهش

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۵-۱۴-۰

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ است

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
۱۳	زیبایی
۱۹	هنر چیست؟
۲۲	هنر یا اصیل است یا تقلیدی و یا تلفیقی
۲۳	هنر از کجا آغاز و به کجا می‌انجامد
۲۴	هنر برای هنر؟ یا هنر برای مردم؟
۳۰	شعر چیست؟
۳۱	لحظه آفرینش شاعر
۳۱	چرا انتخاب غزل
۳۲	غزل ظرفیت بیان همه عواطف و احساسات بشری را دارد
۳۳	هزار و صدمین سال غزل
۳۵	رواج و مقبولیت فرم غزل
۳۶	استقلال و سیطره غزل
۳۸	محتوای غزل
۳۸	سیر غزل
۴۰	بعد از حافظ
۴۲	نیاز شاعر به غزل و محدود نکردن آن
۴۳	وحدت ابیات در غزل
۴۳	شرط لازم در غزل
۴۴	نابغه‌های غزل
۴۶	ظرف غزل

۴۷	راهیان غزل
۴۸	دیروز، حافظ و چه کسی امروز
۵۱	بخش اول: از شهید بلخی تا ۱۳۰۰ شمسی
۲۶۹	بخش دوم: از ۱۳۰۰ هجری شمسی تا عصر حاضر «غزل معاصر»
۶۳۱	فهرست شعرا

پیش‌گفتار

گزینش غزل‌های این کتاب از سال‌ها پیش شروع و در سال‌های اخیر شتاب بیشتری پیدا کرد. این گزینش از ابتدا بر محور بهترین و زیباترین غزل‌ها در شعر فارسی دور می‌زند و در تنظیم اخیر نمونه‌های خوب غزل فارسی به ترتیب اعصار و تحوّل در سرایش، انتخاب و در جای خود قرار داده شد، تا هر کس با هر سلیقه بتواند سیر و پیشرفت غزل را در هر دوره با قبل و بعد در این غزل‌ها بسنجد و ویژگی‌های هر دوره غزل را و علت شاخص قرار گرفتن شاعری را در هر عصر خود دریابد.

با اینکه در هر انتخاب از سلیقه شخصی گریزی نیست ولی بسیار کوشیده‌ام در غزل شاعران پیش از هزار و سیصد شمسی، پسند بیشترین ذوق‌ها را ملاک قرار دهم حتی در شعر معاصرین نیز این تلاش را کرده‌ام، اما از آنجا که به اندازه نفوس، شکل و سلیقه متفاوت وجود دارد بعید نیست که نتوانسته باشم عطش همه دوستداران غزل را فرو نشانم. اگرچه به همراهی ذوق‌های سلیم امیدوارم. در عین حال از چیزی که بیم دارم شیفتگی بی‌حد و مرّ این نگارنده بی‌نوا به شعر فارسی و بخصوص غزل آن است لذا ممکن است از هر سفینه و تذکره، و دیوان هر شاعری غزلی که جمعی را پسند نیفتد در این مجموعه راه یافته باشد و یا جامع این غزل‌ها به غزلی زیبا دست نیافته و یا غفلت کرده باشد و جای خالی آن غزل در این کتاب موجب نکوهش و تأسف گزینش‌گر باشد.

باید توجه داشت که در هر عصر از سال‌های گذشته شاعران بسیاری زیسته‌اند و غزل گفته‌اند و روزگار طومار همه را در هم پیچیده است کما اینکه در قرن حاضر شاعرانی که نام آنها را شنیده و اثری از آنها دیده‌ام بسیارند حتی کتاب‌های بسیاری از آنها نشر یافته است که اگر بنا شود از هر شاعری مثلاً یک غزل که نسبت به دیگر کارهای او بهتر باشد انتخاب و همه را در یک جا گردآوری کنی، مجموعه‌ای فراهم خواهد شد که در حوصله روزگار مان نیست و جز وقت تلف کردن نتیجه‌ای نخواهد داشت چون بسیاری از آثار فراموش شدنی است.

نه تلویزیون، نه رادیو، نه مجله و نه روزنامه حتی کتاب باعث جاودانگی شاعری یا غزلی نخواهد شد. فقط محتوا و مایه و ربودن شعر استقبال عموم را به دنبال دارد، و آینده نیز بر همین اصل تضمین

کننده ماندگاری آن است.

جواب سؤالهای بسیاری که با مطالعه این مجموعه برای خواننده پیش می‌آمد را فراهم کرده بودم ولی به نظر رسید زاید باشد و ملال‌آور چون هر سؤال اکثر، جواب را هم تداعی خواهد کرد، لذا از عمده آنها صرف نظر و به چند تذکر بسنده شد.

۱- غزلها را بدون عنوان آوردم چون در غزل شاعر ملزم نیست که همه ابیات، در یک موضوع و مضمون واحد، و پیوسته باشد، لذا عنوان غزل که بطور معمولی یا از شاهبیت غزل یا جمله زیبایی از یکی از ابیات انتخاب می‌شود، ذهن خواننده را بیشتر متوجه مفهوم خاص می‌کند و او را از لذت وافر هنگام قرائت ابیات باز می‌دارد.

۲- ترتیب غزلها در ادوار گذشته (تا ۱۳۰۰ شمسی) به ترتیب سال فوت شاعران و از معاصرین به ترتیب حروف تهجی نام و در صورت در دست بودن، اشاره به سال تولد آنها می‌باشد.

۳- سعی شده است از شعرای متوفی تا آخر سال ۱۳۰۰ شمسی بهترین غزلها انتخاب شود اما از معاصرین نمی‌توان گفت چنین است.

۴- شعر بعضی معاصرین در دسترس نبود یا اگر بود و سزاوار انتخاب، مثلاً یک غزل چهاربیتی (غزل ۱۰۵۵) که احتمال هست که شاعر، غزل بهتر داشته باشد. همچنین بطور حتم شاعرانی هستند که غزل خوب و بسیار خوب دارند و نویسنده از دسترسی به آن محروم بوده است. و نیز از بعض شاعران معاصر گاهی غزلهای خوب در دسترس بود ولی به علت قید ناشر در استفاده نکردن، از سر خبر آن گذشتیم.

۵- شاید جمع‌آوری شعر جریانهای فکری متفاوت را در یک مجموعه مورد پسند و هماهنگ با سلیقه همه دست‌اندرکاران غزل نباشد، اما برای کسانی که می‌خواهند اشراف تقریبی به کل غزل معاصر داشته باشند مفید و خواسته آنها را برآورده می‌کند.

۶- مدعی اینکه در این انتخاب سلیقه و ذوق برتر داشته‌ام نیستم ولی خود، یک مجموعه که حاوی همه جهات و زوایای غزل دیروز و امروز باشد ندیدم لذا به جمع‌آوری و تدوین پرداختم.

۷- کسانی عضو انجمن ادبی صائب خوانده شده‌اند که حداقل دو سال متوالی یا سه، چهار سال متناوب در جلسه‌های نقد و شعرخوانی انجمن شرکت داشته‌اند. بسیاری از آنها رابطه خود را با انجمن تا حال محفوظ داشته‌اند و بعض آنها کمتر در جلسه‌ها شرکت می‌کنند، و یا دانشجویان دانشگاه‌های اصفهان

بوده‌اند که با پایان تحصیل دانشگاهی به مرکز یا شهر خود بازگشته‌اند.

۸- با پوزش مؤکد از همه فضلای و اساتید، تمام القاب و عنوان‌های ماقبل اسامی حذف شد تا فقط شعرِ شاعر موجب جلب نظر و احساس خواننده باشد.

والسلام

محمدعلی صاعد

www.ketab.ir